

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ULAŞIM A.Ş.

2015 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2016

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	2
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	2
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	2
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	4
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	5
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	6
8.	EKLER.....	15

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

Denizli Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (Ulaşım AŞ), 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde kurulan, ana sözleşmesinde belirtilen faaliyetleri sürdüren özel tüzel kişiliği haiz bir sermaye şirkettir. Şirketin muhasebe sistemi, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Türkiye Muhasebe Standartları ve ilgili diğer tebliğler çerçevesinde oluşturulmuştur.

Şirketin mali yapısı incelendiğinde; 2015 sonu itibariyle ödenmiş sermayesinin 9.800.000,00 TL, geçmiş yıllar zararlarının 2.115.250,10 TL, dönem net zararının 6.492.111,93 TL ve sonuç itibariyle öz kaynaklar toplamının 1.192.637,97 TL olduğu, yabancı kaynaklar toplamının ise 3.162.057,54 TL olduğu görülmektedir. Bu bilgiler çerçevesinde şirketin kaynaklarının toplamı 4.354.695,51 TL'dir.

Aynı dönem itibariyle, şirketin net satışlarının 25.997.856,13 TL, satılan hizmet maliyetinin ise 29.686.120,07 TL olduğu görülmektedir. Bu maliyetlere ilişkin olarak, ulaşım hizmeti sunulan müşteri sayısı 2015 Yılı içerisinde (tekil) 26.939.947 olarak gerçekleşmiştir. Bu sayının 5.852.556'sını mevzuat gereği ücretsiz taşınan yolcular oluşturmuştur.

2015 sonu itibariyle sahip olunan öz kaynaklarla (1.192.637,97 TL) dönem net zararı karşılaştırıldığında (6.492.111,93 TL) ve geçmiş yıl zararları dikkate alındığında, Şirketin faaliyetlerini sermaye artışına ya da yabancı kaynaklarda artışa bağlı olarak sürdürebildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar' ın 5 inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8 inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Geçici ve kesin mizan,
- Birleştirilmiş Veriler Defteri,
- Bilanço,
- Gelir Tablosu,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,

•Envanter defteri.

Denetim görüşü, Şirketin temel mali tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm

faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: 288 Adet Demirbaşa Ait Değerlerin Mali Tablolarda Yer Almaması

Şirketin kuruluşu aşamasında sermaye olarak konulan 288 adet demirbaşa ait değerlerin mali tablolarda kayıtlı olmadığı tespit edilmiştir.

Şirket, 2014 Yılı içerisinde Denizli Büyükşehir Belediyesi Temizlik, Ulaşım San. Tic. A.Ş. (BELTAŞ) tarafından kurulmuş ve aynı yıl Denizli Büyükşehir Belediyesine hibe yoluyla devrolunarak ticari faaliyetlerine başlamıştır. Kuruluş aşamasında Şirkete konulmuş 50.000,00 TL nakdi sermaye yanında, aynı sermaye olarak konulmuş 288 adet demirbaş da bulunmaktadır. Şirketin açılış kayıtlarında ve bilançosunda 50.000,00 TL nakdi sermayeye yer verildiği, ancak 288 adet demirbaşın değerinin tespit edilememesi nedeniyle bilançoda gösterilemediği; takip eden dönemlerde de bunlara ilişkin envanter çalışmalarının yapılmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Tamlık ve mahsup yasağı” başlıklı 72 nci maddesinde; ticari işletmelerin tüm varlıklarının doğru şekilde değerlendirilmiş olarak finansal tablolarda gösterileceği ifade edilmiştir. Aynı Kanunun “Değer biçme” başlıklı 343 üncü maddesinde ise; Şirketlere konulacak aynı sermayeye, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanacak bilirkişilerce değer biçileceği ve mahkemenin onaylaması durumunda bilirkişi kararlarının kesinleşeceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen tespitler ve mevzuat hükümleri doğrultusunda; kuruluş aşamasında aynı sermaye olarak konulmuş toplam 288 adet demirbaşa ilişkin değerlendirme işlemlerinin yapılması ve bu kıymetlerin mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Bulguda belirtilen 288 adet demirbaşın envanterinin yapılarak kayıtlara alındığı belirtilmektedir.

Sonuç olarak Şirket bulguda belirtilen hususlara iştirak etmekle birlikte, 2015 yılı sonu itibariyle 288 adet demirbaşın envanterinin yapılmamış olması nedeniyle, Maddi Duran Varlıklara ilişkin Hesap alanı mali tablolara doğru ve güvenilir şekilde yansımamıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Denizli Büyükşehir Belediyesi Ulaşım A.Ş.'nin 2015 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve ekte yer alan mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanakları” bölümünde açıklanan nedenlerden dolayı Maddi Duran Varlıklar Hesap alanı hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Hak Kazanılan Ancak Tutarı Saptanamayan Alacaklara Bilanço Dipnotlarında Yer Verilmemesi

4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 1 inci maddesinin (1) ve (2) nci fıkralarında; belediyeler tarafından kurulan şirketlere, birlik, müessese ve işletmelere veya belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketlere ait şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinden kimlerin ücretsiz olarak yararlandırılacağı belirtilmiştir.

4736 sayılı Kanunda kimlerin şehir içi toplu ulaşımdan ücretsiz olarak yararlanacağı belirtilse de; bu sosyal yardım maliyetlerinin kim tarafından karşılanacağı belirtilmemiştir. Bunun üzerine 4736 sayılı Kanuna, 6637 sayılı Kanununun 17 nci maddesiyle eklenen ve 07.04.2015 tarihinde yürürlüğe giren “ek fıkra”yla, bu maliyetlerin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten ilgili şirketlere her ay yapılacak gelir desteği ile karşılanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla ücretsiz taşıma hizmeti sunan şirketler, Kanun maddesinin yürürlüğe girdiği 07.04.2015 tarihinden geçerli olmak üzere gelir desteğine hak kazanmışlardır. Ancak ikincil düzenlemeler 2015 Yılı içerisinde yapılamadığından, geriye dönük yapılacak gelir desteğinin tutarı ve ödeme tarihi 2015 Yılından sonraki bir tarihe bırakılmıştır. Nitekim, konuya ilişkin olarak 06.01.2016 tarih ve 29585 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle, şirketlere 2015 yılını kapsayacak şekilde geriye dönük ödeme yapılacağı belirtilmiştir.

Şirketin 2015 Yılı içerisinde satışını yaptığı hizmetlerin maliyeti 29.686.120,07 TL olarak gerçekleşmiştir (622-Satılan Hizmet Maliyeti Hesabında izlenen toplam tutar). Aynı dönem içerisinde ise ulaşım hizmeti sunulan müşteri sayısı (tekil) 26.939.947 kişiye ulaşmıştır. Bu sayının (tekil) 5.852.556 kişisi ise, 4736 sayılı Kanunun hükümleri kapsamında ücretsiz taşınan yolculardan oluşmuştur.

Bu veriler doğrultusunda, 2015 Yılı içerisinde kişi başına satılan hizmet maliyeti 1,10 TL olarak gerçekleşmiştir (29.686.120,07 TL / 26.939.947 kişi). Buradan da yıl içerisinde, 4736 sayılı Kanunun hükümleri kapsamında ücretsiz taşınan yolcuların Şirkete maliyetinin 6.437.811,60 TL olduğu sonucuna ulaşılmıştır (1,10 TL * 5.852.556).

Mali tablolarında yer alan verilerine göre Şirketin, dönem sonu itibariyle 6.492.111,93 TL net zararının bulunduğu görülmektedir. 4736 sayılı Kanunun hükümleri kapsamında ücretsiz taşınan yolcuların Şirkete maliyetinin 6.437.811,60 TL olduğu düşünüldüğünde, dönem zararının büyük kısmının Devletin sosyal politikalarına destek amaçlı olduğu ve ticari zarar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden ücretsiz taşımalara ilişkin geriye dönük gelir desteği alınacağı bilgisine bilanço dipnotlarında yer verilmeden, bilançoda yer alan dönem net zararı tutarının tam açıklayıcı olmayacağı düşünülmektedir.

Maliye Bakanlığının 1 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinin “Mali Tablolar İlkeleri” başlıklı ekinde, bilanço ve gelir tablosunun dipnotları ve ekleri ile birlikte bir bütün olduğu; tutarları kesin olarak saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmısa da bu tür alacakların bilançonun dipnotlarında gösterileceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri çerçevesinde; 4736 sayılı Kanun kapsamında sunulan ücretsiz yolcu taşıma hizmetlerine ilişkin olarak, 07.04.2015 tarihinden itibaren geriye dönük hak kazanılan gelir desteğine ilişkin bilgiye, bilanço dipnotlarında yer verilmediği tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; “2016 ve izleyen Hesap dönemlerinde 4736 sayılı Kanun kapsamında sunulan ücretsiz yolcu taşıma hizmetlerine ilişkin olarak geriye dönük hak kazanılan ancak tutarı kesin olarak saptanamayan gelir desteğine ilişkin bilgiye bilanço dipnotlarında yer verilecektir.” denilmektedir.

Sonuç olarak Şirket bulguda belirtilen hususlara iştirak etmekle birlikte, hak kazanılan ancak tutarı saptanamayan alacaklara bilanço dipnotlarında yer verilmemesi mali tabloların doğruluğunu ve güvenilirliğini etkilemese de; muhasebenin temel ilkelerinden tam açıklama ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 2: Akaryakıt Alımlarına İlişkin Olarak, Fatura Bedeline Esas Miktarın Tespitinde Hata Yapılması

Şirket ile yüklenici firma arasındaki sözleşme kapsamında gerçekleştirilen akaryakıt alımı işine ait ödemelerin, Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkında Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Sözleşme kapsamındaki işin görülmesi sürecinde belirlenen miktarda akaryakıt, yüklenici firma tarafından Şirkete ait akaryakıt deposuna teslim edilmiştir. Yüklenici firma bu teslimatını sözleşme gereği litre üzerinden gerçekleştirmiştir.

Teslim alınarak ödemeye konu edilen akaryakıt miktarı önce kilogram olarak belirlenmiş, daha sonra yoğunluk (kesafet) baz alınarak litreye çevrilmiştir. Teslimat sırasındaki ortam sıcaklığı litre miktarını doğrudan etkilemektedir. Sıvıların ısınmaları durumunda hacimlerinin büyüyeceği ve soğuyunca da küçüleceği dikkate alındığında; aynı kilogramdaki akaryakıt, ortam sıcaklığı arttığında daha fazla litreye tekabül edecektir. Sıcaklık arttıkça akaryakıttaki genişmeden dolayı litre miktarı artacağından, ödemeye konu edilecek akaryakıt miktarı kütle olarak değişmese de litre olarak artacaktır.

Akaryakıt teslimatlarındaki ortam sıcaklığına bağlı bu tarz belirsizlikleri gidermek isteyen Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, çıkarmış olduğu yönetmelikle konuya standart getirmiştir. Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkında Yönetmeliğin 6'ncı maddesinde; rafineriler dâhil kullanıcılara kadar yapılacak akaryakıt teslimatlarında, 15 °C sıcaklığa göre standart hacim ölçüsü belirleneceği ve kilogramın litreye çevrilmesinde bu standart hacim ölçüsünün kullanılacağı ifade edilmiştir. Buna göre akaryakıt teslimatlarının, teslimat esnasındaki hava sıcaklığı dikkate alınmaksızın, 15 °C sıcaklık altında belirlenmiş standart hacim ölçüsüne göre yapılması gerekmektedir.

Buna göre teslimat sırasında hava sıcaklığı ne olursa olsun, akaryakıt teslimlerinde 15 °C ölçüsüne göre belirlenmiş hacim ölçüsüne göre düzeltme yapılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede Şirket ile yüklenici firma arasındaki yıl içerisinde muhtelif akaryakıt teslimatlarında, 15 °C sıcaklığa göre belirlenmiş standart hacim ölçüsü yerine, teslimatların yukarıda anılan Yönetmelik hükmüne aykırı olarak ikmal aracına yükleme sırasındaki sıcaklığa göre belirlenmiş hacim ölçüsüne göre hesaplandığı ve ödemelerin bu hacim hesapları esas alınarak hatalı olarak yapıldığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; “Akaryakıtın yoğunluğu TS EN ISO 12185 standartında belirtilen yöntemle ölçülmektedir. Bu standartta tarif edilen yöntemle hesaplanan yoğunluk değeri deney yöntemi sebebi ile vakum altında hesaplanmış değerdir.

EPDK'nın Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Yönetmeliği madde 6'ya göre akaryakıt satışlarında metrik kilo ve 15 derece sıcaklığa göre düzeltilmiş standart hacim ölçüsü üzerinden teslimat yapılması esastır.

15 dereceye çevrim yapılırken ASTM (American Society for Testing Materials) standardı el kitabı kullanılmaktadır. Bu standartta bulunan 53B, 54B, 56F tabloları kullanılır.

Ağırlığa dönüşüm yapılırken akredite laboratuvarın hesapladığı yoğunluk(kg/m³) değerinden 1,1 çıkartılarak "in air" ağırlık dönüşüm faktörü hesaplanır. Bu rakam da hacim den ağırlığa geçişte kullanılmaktadır.

Tüm bunlar 24959 sayılı 10.12.2002 tarihli resmi gazetede yayımlanan Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve Nato POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Akaryakıt Ölçü ve Stok İşlemleri Yönetmeliği'nde ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 4. Sayfasında Ölçü Alma Esnasında Yapılacak İşler başlığı altında "c" bendine göre yapılmaktadır. (Ek 2: Akaryakıt Alım Faturası ve Kesafet Evrakı)" denilmektedir.

Sonuç olarak Şirket cevabında akaryakıtın yoğunluğunun TS EN ISO 12185 standardında belirtilen yöntemle ölçüldüğü belirtilse de, bu standart ölçümde dikkate alınacak sıcaklığa ilişkin bir standart getirmemektedir. Teslimatlarda, bahsi geçen standartta belirtilen yöntem kullanılarak, 15 °C sıcaklık yerine bulguda da değinildiği üzere ikmal aracına yükleme sırasındaki sıcaklığa göre belirlenmiş hacim ölçüsü kullanılmıştır.

İdare cevabında yer verilen Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve Nato POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Akaryakıt Ölçü ve Stok İşlemleri Yönetmeliği, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı işletmelerince akaryakıt ölçü ve stok işlemlerini kapsamaktadır. İdarenin akaryakıt teslimatlarına ilişkin işlemleri Anılan Yönetmelik kapsamında olmasa da; burada yapılan düzenlemelerde de ölçümlerin 15 °C sıcaklık dikkate alınarak yapılacağı ifade edilmiştir.

İdarenin cevaba eklediği (Ek 2: Akaryakıt Alım Faturası ve Kesafet Evrakı) belgede, ölçümün 15 °C sıcaklık yerine 23,20 °C sıcaklığa göre yapıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak, teslimatların 15 °C sıcaklık altında belirlenmiş standart hacim ölçüsü dikkate alınmadan yapılması, fatura bedeline esas akaryakıt miktarlarının tespitinde hata yapılmasına neden olmuştur.

BULGU 3: Şehir İçi Ulaşım Hizmetlerinden Şirket Personel Yakınlarının Ücretsiz Yararlandırılması

Şirkette çalışan personellerin yakınlarının, şirketin şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinden denetim dönemini kapsayan 2015 Yılı içerisinde ücretsiz olarak

yararlandırıldığı ve bu amaçla söz konusu kişilere ücretsiz biniş kartı tanımlandığı tespit edilmiştir.

4736 Sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde; kamunun çoğunluk hissesine sahip olduğu kuruluşların ürettikleri mal ve hizmetlerin bedellerinde, işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler ile Bakanlar Kurulunca tespit edilecek muafiyetler hariç, herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulayamayacağı hükmü yer almaktadır.

Yapılan incelemelerde, personele ait iş sözleşmelerinde konuya ilişkin herhangi bir düzenlemenin yer almadığı ve Yönetim Kurulunun, şirketi temsile yetkili olanların veya şirket işlemlerinin yürütülmesinde imza yetkisi olanların bu konuda herhangi bir kararının bulunmadığı; konunun fiili durum olarak geliştiği bilgisine ulaşılmıştır.

Personel yakınlarının, Şirketin şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinden ücretsiz yararlandırılması uygulamasının, yukarıda yer verilen mevzuat düzenlemeleri ile uyumlu olmadığı değerlendirilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; “Şirketimiz Bünyesinde Çalışan Personellerimizin 1. Derece akrabaları arasından Belirledikleri bir kişiye şirketimiz otobüslerine ücretsiz binmeleri için Ücretsiz Kart verilmesi için 31/03/2016 da Yönetim Kurulu Kararı alınmıştır.” denilmektedir.

Sonuç olarak Bulguda konunun devralınan şirket uygulamalarının devamı sonucunda fiili durum olarak geliştiğinin belirtilmesi amacıyla; Yönetim Kurulunun, konu hakkında herhangi bir kararının bulunmadığı hususuna yer verilse de, 4736 sayılı Kanunun yukarıda da değinilen, işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler ile Bakanlar Kurulunca tespit edilecek muafiyetler hariç, herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulayamayacağı hükmü gereği Yönetim Kurulunun konu hakkında tasarruf yetkisi bulunmamaktadır.

Yukarıda yer verilen nedenlerle, Şirket personel yakınlarının şehir içi ulaşım hizmetlerinden ücretsiz yararlandırılması mevzuat hükümlerine aykırıdır.

BULGU 4: Şirket Şubelerinde Gerçekleştirilen Satış İşlemlerinden Bazılarının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu Hükümlerine Aykırı Olarak Belgelendirilmesi

Şehir içi yolcu taşımacılığında ödeme aracı olarak kullanılan yolcu kartlarının dolum ve satışının yapıldığı şirket şubelerinde, müşterilere “fatura” ya da “perakende satış vesikası” verilmediği; bunun yerine şirket merkezinde “muhtelif müşteriler” ibareli toplu fatura düzenlendiği tespit edilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 232 nci maddesinde birinci sınıf tüccarların; birinci ve ikinci sınıf tüccarlara, serbest meslek erbabına, kazançları basit usulde tespit olunan tüccarlara, defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere ve vergiden muaf esnafa sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek zorunda oldukları, fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışların ve yaptıkları işlerin bedellerini belgelendirmek için ise “perakende satış vesikası” verecekleri belirtilmiştir.

213 sayılı Kanunun 229 uncu maddesinde fatura; satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesika şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere faturanın kural olarak, borçlandığı miktarı göstermek üzere müşteriye verilmesi gerekmektedir. Aynı Kanunun 233 üncü maddesinde ise; “perakende satış vesikasının” düzenlenerek müşteriye verileceği ifade edilmiştir.

213 sayılı Kanunun “fatura” ve “perakende satış vesikası” hakkındaki genel düzenlemelerine ilave olarak, aynı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin (1) numaralı bendi ile Maliye Bakanlığına, bu Kanuna göre düzenlenmesi uygun görülen belgelerle ilgili olarak değişiklik yapma yetkisi verilmiştir. Maliye Bakanlığı bu yetkiye dayanarak çıkardığı 382 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile konuya ilişkin yaptığı bazı düzenlemeleri açıklamıştır.

382 sıra No.lu Tebliğin “Özel Kartlar Kullanılarak Yapılan Şehir İçi Yolcu Taşımacılığında Belge Düzeni” başlıklı ikinci maddesinde, şehir içi yolcu taşıma işiyle uğraşanların hangi şartlarda müşterilere ayrı ayrı belge düzenlemeyeceği, yani “muhtelif müşteriler” ibareli toplu fatura düzenleyebileceği ifade edilmiştir. Buna göre “muhtelif müşteriler” ibareli fatura düzenlenebilmesi için:

-Dolumu yapılan kartların satış ve dolum işlemleri anlaşmalı bayilerce yapılacaktır; yani satış ve dolum şirket şubelerince değil, dış bayilerce gerçekleştirilecektir.

-Kartlara yapılacak yükleme işlemi, özel kartları çıkaran firmalar tarafından bayilere verilen özel cihazlar vasıtasıyla yapılacaktır.

-Kartı satışa çıkaran firmalar ile bir banka arasında sistemdeki tüm parasal hareketlerin izlenmesi, kayıt altına alınması, gerçekleşecek hasılatın paylaşımının gösterilmesi ve rapor üretilmesi gibi hususları içeren ayrıntılı bir anlaşma yapılacaktır.

-Söz konusu özel kartlar, anlaşmalı yolcu taşıma işletmelerine ait taşıtlarda bulunan cihazlar (validatör) vasıtasıyla, taşıma hizmetine ait bedelin ödenmesinde kullanılacaktır.

-Anlaşmalı yolcu taşıma işletmelerinin özel kart kullanılmak suretiyle ödenen yolcu taşıma hizmetlerine ilişkin bedeller ile özel kartları çıkaran firmalar ve bayilere ilişkin komisyon vb. hizmet bedellerinin dağıtımı, anlaşmalı banka vasıtasıyla yapılacaktır.

-Bu kartları çıkaran firmalar tarafından kurulacak ve anlaşma taraflarınca da (banka, bayi ve anlaşmalı yolcu taşıma işletmesi) kullanılacak sistem, kartların kullanımı ve taraflar arasındaki işlemlere ilişkin bilgilerin elektronik ortamda takibine imkân verecek özellikte olacaktır.

Ulaşım AŞ ile bayiler arasında yapılan sözleşmeler gereği; bayiler, müşteri kartlarına dolum yapmak üzere talep ettikleri “sanal para” bedelini anlaşmalı bankada Şirket adına açılan havuz hesabına yatırmakta, anlaşmalı bankanın sistemi paranın hesaba yattığını Şirketteki özel yazılıma iletmekte ve yazılım “sanal parayı” şirket tarafından bayilere önceden verilen özel pos cihazlarına aktarmaktadır. Bankanın tuttuğu elektronik verilere dayanarak, bir sonraki ay içerisinde %2 tutarındaki komisyon Şirketçe bayi hesabına aktarılmaktadır. Gerçekleşen bu satış işlemlerine ilişkin faturalar, 382 sıra No.lu Tebliğde belirtilen şartlar yerine getirildiğinden “muhtelif müşteriler” ifadesiyle toplu olarak düzenlenmektedir.

Ancak, yapılan incelemelerde; Şirketin kendi şubelerinde gerçekleşen ve taraflar arasındaki işlemlerin elektronik ortamda takibine imkân vermeyen, kullan-at kart satışlarında ve nakit ya da kredi kartıyla ödeme şeklinde yapılan kart dolum işlemlerinde, 382 sıra No.lu Tebliğde belirtilen şartların gerçekleşmemesine rağmen “muhtelif müşteriler” ifadesiyle fatura düzenlendiği; bu satışlarda ancak müşteri talep ederse “fatura” ya da “perakende satış vesikası” verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 1: Şirket Şubeleri Tarafından 2015 Yılı İçerisinde Yapılan Nakit ve Kredi Kartlı Satış Tutarları ve Belgelendirme Türleri

Tahsilat Türü	Düzenlenen Perakende Satış Vesikası Toplamı (TL)	Müşteri Adına Düzenlenen Fatura Toplamı (TL)	Muhtelif Müşteriler Adına Düzenlenen Toplu Fatura Toplamı (TL)	Toplam Satış Tutarı (TL)
Nakit	48.734,72	7.283,74	9.170.472,75	9.226.491,21
Kredi Kartı	1.824.668,75	-	476.354,75	2.301.023,50
Toplam	1.873.403,47	7.283,74	9.646.827,50	11.527.514,71

Kamu idaresi cevabında; “2016 Yılı Hesap Döneminde Firmamız Bünyesine Yeni Nesil Yazar Kasa Pos cihazları alınarak Şirketimizin kendi şubelerindeki kullan-at kart satışlarında, nakit ya da kredi kartıyla yapılan satışlarda 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 232’nci maddesinde belirtildiği gibi her bir satış işlemi için fatura ya da perakende satış fişi düzenlenerek müşteriye verilmeye başlanmıştır.” denilmektedir.

Sonuç olarak Şirket bulguda belirtilen hususlara iştirak etmiştir. Konunun takip eden denetim döneminde izlenmesi uygun olur.

BULGU 5: Şirket Faaliyetlerinden Bazılarının Büyükşehir Belediyesine ve Denizli Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne Ücretsiz Olarak Sunulması

Denizli Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Sanayi Ticaret A.Ş. (Ulaşım A.Ş.), iktisadi alanda faaliyet gösteren bir teşebbüstür ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 125 inci maddesi hükmü gereği Büyükşehir Belediyesi tüzel kişiliğinden ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Dolayısıyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde belediyelerin şirketler üzerindeki ortaklık hakları dışındaki belediye şirket ilişkileri ticari iş niteliği taşımaktadır.

Ayrıca, 4736 Sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde; kamunun çoğunluk hissesine sahip olduğu kuruluşların ürettikleri mal ve hizmetlerin bedellerinde, işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler ile Bakanlar Kurulunca

tespit edilecek muafiyetler hariç, herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulayamayacağı hükmü yer almaktadır.

Yapılan incelemelerde aşağıda belirtilen şirket faaliyetlerinin, bu konularda Bakanlar Kurulunca tanınmış muafiyetler olmamasına karşın, adı geçen idarelere bedelsiz olarak sunulduğu tespit edilmiştir:

- a) Mesaiye ulaşımın sağlanması amacıyla, Şirket ulaşım hizmetlerinin Denizli Büyükşehir Belediyesi ve Denizli Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde görevli olan toplam 706 personele ücretsiz olarak sunulduğu; bu hizmetlere ilişkin bedellerin adı geçen idarelere fatura edilmediği tespit edilmiştir.
- b) Şirketin, şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinde kullanmak üzere Büyükşehir Belediyesinden bedeli karşılığında kiraladığı yolcu otobüslerinin, 2015 Yılı içerisinde toplam 443 kez Büyükşehir Belediyesi hizmetlerine tahsis edildiği; bu tahsislere ilişkin hizmet bedellerinin Büyükşehir Belediyesine fatura edilmediği tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; “Denizli Büyükşehir Belediyesi ve Denizli Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Personeline verilen ücretsiz kartlar Yönetim Kurulu Kararına istinaden kaldırılacaktır. 2016 yılında Denizli Büyükşehir Belediyesi hizmetlerine tahsis edilen otobüslerimize ilişkin olarak 4734 Sayılı Kanunun 21/f maddesine göre 2016/53215 İhale Numarası ile ihale yapılmış ve fatura edilmeye başlanmıştır.” denilmektedir.

Sonuç olarak Şirket bulguda belirtilen hususlara iştirak etmiştir. Konunun takip eden denetim döneminde izlenmesi uygun olur.

8. EKLER

Ek 1: Kamu İdaresi Mali Tabloları

31.12.2015 TARİHLİ AYRINTILI BİLANÇO
DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ULAŞIM A.Ş.

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)				
AÇIKLAMA	CARİ DÖNEM (2015)			AÇIKLAMA	CARİ DÖNEM (2015)		
I - DÖNEN VARLIKLAR				I - KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR			
A - Hazır Değerler		2.479.510,51		B - Ticari Borçlar		1.779.653,89	
1 - Kasa	33.752,05			1 - Satıcılar	1.779.653,89		
3 - Bankalar	2.216.513,98			4 - Alman Depozito ve Teminatlar			
5 - Diğer Hazır Değerler	229.244,48			C - Diğer Borçlar		338.039,72	
C - Ticari Alacaklar		54.316,00		4 - Personele Borçlar	322.396,72		
1 - Alıcılar	6.085,00			5 - Diğer Çeşitli Borçlar	15.643,00		
5 - Verilen Depozito ve Teminatlar	48.231,00			F - Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler		319.079,34	
E - Stoklar		398.684,14		1 - Ödenecek Vergi ve Fonlar	86.721,97		
5 - Diğer Stoklar	398.684,14			2 - Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	232.357,37		
G - Gelecek Ay. Ait Gid. ve Gelir Tahak.		1.314.248,56		G - Borç ve Gider Karşılıkları			
1 - Gelecek Aylara Ait Giderler	1.314.248,56			3 - Kıdem Tazminatı Karşılığı			
H - Diğer Dönen Varlıklar		8.543,05		KISA VADELİ YABANCI KAY. TOPLAMI			2.436.772,95
1 - Devreden KDV	679,79			II - UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR			
4 - Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	7.863,26			E - Borç ve Gider Karşılıkları		725.284,59	
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			4.255.302,26	1 - Kıdem Tazminatı Karşılıkları	725.284,59		
II - DURAN VARLIKLAR				UZUN VADELİ YABANCI KAY. TOPLAMI			725.284,59
D - Maddi Duran Varlıklar		93.906,30		III - ÖZKAYNAKLAR			
6 - Demirbaşlar	151.112,21			A - Ödenmiş Sermaye		9.800.000,00	
8 - Birikmiş Amortismanlar (-)	-57.205,91			1 - Sermaye	14.050.000,00		
E - Maddi Olmayan Duran Varlıklar		5.291,95		2 - Ödenmemiş Sermaye (-)	-4.250.000,00		
6 - Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8.945,00			E - Geçmiş Yıllar Zararları (-)		-2.115.250,10	
7 - Birikmiş Amortismanlar (-)	-3.653,05			1 - Geçmiş Yıllar Zararları (-)	-2.115.250,10		
G - Gel. Yıl. Ait Gid. ve Gelir Tahakkukları		195,00		F - Dönem Net Karı (Zararı)		-6.492.111,93	
1 - Gelecek Yıllara Ait Giderler	195,00			2 - Dönem Net Zararı	-6.492.111,93		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			99.393,25	ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			1.192.637,97
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI			4.354.695,51	PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI			4.354.695,51

(31.12.2015 DÖNEMİ) AYRINTILI GELİR TABLOSU

DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ULAŞIM A.Ş.

AÇIKLAMA	CARİ DÖNEM (2015)		
A - BRÜT SATIŞLAR		25.999.662,93	
1 - Yurtiçi Satışlar	25.957.521,99		
3 - Diğer Gelirler	42.140,94		
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		-1.806,80	
1 - Satıştan İndeler (-)	-1.806,80		
C - NET SATIŞLAR			25.997.856,13
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		-29.686.120,07	
3 - Satılan Hizmet Maliyeti (-)	-29.686.120,07		
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI			-3.688.263,94
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		-3.249.329,43	
3 - Genel Yönetim Giderleri (-)	-3.249.329,43		
FAALİYET KARI VEYA ZARARI			-6.937.593,37
F - DİĞ. FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR		382.264,11	
3 - Faiz Gelirleri	52.421,89		
10 - Diğer Olağan Gelir ve Karlar	329.842,22		
G - DİĞ. FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		-33,28	
4 - Kambiyo Zararları (-)	-33,28		
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			-6.555.362,54
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		63.250,61	
2 - Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	63.250,61		
DÖNEM KARI VEYA ZARARI			-6.492.111,93
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI			-6.492.111,93

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<http://www.sayistay.gov.tr>